

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **T. W.**,

skazanego z art. 296 § 1 i 2 k.k. i art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 20 września 2023 r.

wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Siwka od udziału w sprawie o sygn. akt V KK 153/23

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. oraz art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz.1093)

p o s t a n o w i ł:

- 1. wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Siwka w części dotyczącej żądania wyłączenia sędziego od udziału w sprawie z uwagi na istnienie uzasadnionej wątpliwości co do braku jego bezstronności nie uwzględnić;**
- 2. w pozostałej części, tj. w zakresie dotyczącym żądania wyłączenia z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu – wniosek pozostawić bez rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 30 maja 2023 r. obrońca skazanego T. W. złożyła wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Siwka od udziału w sprawie o sygn.

akt V KK 153/23 na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w nawiązaniu do treści art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., uwzględniając przy tym powołane we wniosku orzecznictwo krajowe i międzynarodowe, kwestionujące status Krajowej Rady Sądownictwa, której skład ukształtowany został na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) oraz status sędziów powołanych na stanowisko sędziego na wniosek tak ukształtowanej Rady. Jako przyczynę wyłączenia sędziego SN Marka Siwka od udziału w sprawie wskazała niespełnianie przez sędziego wymogów instytucjonalnej bezstronności w rozumieniu wskazanym m. in. w pisemnych motywach uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/2020 oraz uchwały SN (7) z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, która to okoliczność wywołuje uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego przy rozpoznaniu przedmiotowej sprawy, a wynika z okoliczności powołania sędziego na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. i zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, która to wadliwość powołania – według wskazanych wyżej uchwał Sądu Najwyższego, z których pierwsza uzyskała moc zasady prawnej i wiąże każdy skład tego Sądu (z przyczyn szeroko omówionych w uzasadnieniu drugiej z przywołanych wyżej uchwał oraz w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21) – prowadzi samodzielnie w odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego, w tym sędziego SN Marka Siwka do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP oraz art. 6 ust. 1 EKPCz.

Ponadto, obrońca wskazała, że standard niezawisłości i bezstronności naruszany jest także w związku z zachowaniem sędziego SN Marka Siwka, po powołaniu na urząd sędziego Sądu Najwyższego, a nadto zachodzi okoliczność, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w tej sprawie, a wynikająca z faktu, że sędzia jako osoba powołana na stanowisko

sędziego Sądu Najwyższego w procedurze, obejmującej proces nominacyjny przed Krajową Radą Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, rozpoznać by musiał zawarty w kasacji obrońcy zarzut kwestionujący nienależytą obsadę Sądu Apelacyjnego w [...], wynikającą z zasiadania w składzie tego sądu przez sędziego, powołanego na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] w takiej samej wadliwej procedurze, co sędzia Sądu Najwyższego Marek Siwek, a ten układ procesowy w odbiorze stron postępowania i w odbiorze społecznym rodzi uzasadnioną wątpliwość, czy sędzia Sądu Najwyższego Marek Siwek – rozstrzygając kasację obrońcy i zawarty w niej zarzut związany z bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. – *de facto* rozstrzygałby problem prawny dotyczący także bezpośrednio jego statusu jako sędziego, a więc poniekąd orzekałaby *in causa sua*, co odbiera mu niezbędny do rozpoznania sprawy obiektywizm. Jednocześnie obrońca skazanego wniosła o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów załączonych do niniejszego wniosku na okoliczności wskazane w jego uzasadnieniu, a także poinformowanie o składzie wyznaczonym do rozpoznania wniosku oraz o terminie i miejscu posiedzenia sądu, z wyprzedzeniem umożliwiającym wzięcie udziału w tym posiedzeniu.

W dniu 31 maja 2023 r. wniosek ten został zarejestrowany w kontrolce rozstrzygnięć incydentalnych (KRI) pod numerem 217 i jako takiemu nadano mu dalszy bieg (k. 60).

W odpowiedzi na wniosek obrońcy o poinformowanie o składzie wyznaczonym do rozpoznania wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie SSN Marka Siwka, zawarty w piśmie obrońcy z dnia 30 maja 2023 r., zarządzeniem z dnia 14 lipca 2023 r. poinformowano obrońcę, że akta sprawy dostępne są do wglądu w Sekretariacie Wydziału V-go Izby Karnej Sądu Najwyższego, zaznaczając jednocześnie, że w sprawie z wniosku o wyłączenie sędziego wyznaczony został termin posiedzenia na dzień 20 września 2023 r., godz. 8:15 (k. 90). Zarządzenie to, obrońca odebrała w dniu 21 lipca 2023 r. (k. 92).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wyłączenie sędziego SN Marka Siwka ma charakter kompozytowy. Formułując żądanie wyłączenia sędziego od rozpoznania kasacji wniesionej w imieniu skazanego T. W., odniesiono się bowiem odrębnie do dwóch różnych ustawowych podstaw wyłączenia sędziego. W zakresie, w którym wniosek o wyłączenie sędziego oparty został na podstawie określonej w ustawie procesowej (art. 41 § 1 k.p.k.) wniosek ten nie zasługiwał na uwzględnienie, w warstwie zaś bazującej na przesłankach określonych w ustawie ustrojowej (ustawa o Sądzie Najwyższym) wniosek ten należało pozostawić bez rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do tej warstwy wniosku o wyłączenie, która została oparta na twierdzeniu, że rozpoznanie kasacji zawierającej zarzut o charakterze ustrojowym adresowany wobec sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] P. U. przez sędziego SN Marka Siwka miałyby stanowić okoliczność mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w sprawie, to wniosek ten — jako niezasadny — nie zasługiwał na uwzględnienie.

To prawda, że w judykaturze Sądu Najwyższego — w niektórych orzeczeniach — przyjmuje się, że (w sytuacji zbieżnej z tą, na którą powołuje się autorka wniosku o wyłączenie) zachodzi okoliczność, o której mowa w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. (por m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2022 r., V KK 681/21; 28 kwietnia 2022 r., IV KO 32/22; 5 czerwca 2023 r., I KK 85/23; 14 marca 2023 r., II KK 502/22; 14 listopada 2022 r., I KK 356/22; oraz — jak można wnioskować z argumentacji zaprezentowanej w uzasadnieniach postanowień — także w orzeczeniach Sądu Najwyższego z 9 listopada 2022 r., I KK 301/22 i 1 czerwca 2023 r., III KK 114/23). Nie jest to jednak bynajmniej jednolita linia orzecznicza. W szeregu bowiem judykatów najwyższy organ władzy sądowniczej nie uznawał wskazanej przez autorkę kasacji okoliczności za prowadzącą do zmaterializowania się stanu opisanego w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. (por. — m. in. — postanowienia z dnia 28 października 2022 r., sygn. II KK 375/22; 20 lipca 2023 r., V KK 193/23; 29 sierpnia 2023 r., III KK 203/23).

Przy dokonywaniu analizy, czy wzmiankowana we wniosku o wyłączenie sędziego okoliczność daje asumpt do wyłączenia go od rozpoznania sprawy na

podstawie przepisu art. 41 § 1 k.p.k. nie sposób pominąć tego, czy scharakteryzowana powyżej praktyka orzecznicza Sądu Najwyższego ma charakter konsekwentny, jednolity i odnosi się do wszystkich tych układów sytuacyjnych, w których organ wypowiada się na temat wpływu zaszłości towarzyszących powołaniu na urząd sędziego (bądź ukształtowania określonej procedury nominacyjnej) oraz czy zasadne jest stanowisko, dla którego reprezentatywna jest pierwsza z powołanych wyżej grup judykatów.

Otóż należy zwrócić w tym kontekście uwagę na sprawy, w których Sąd Najwyższy (orzekając w składach jednoosobowych z udziałem sędziów powołanych po raz pierwszy na urząd sędziego sądu powszechnego przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) wypowiadał się na temat ewentualnego wpływu powołania na urząd sędziowski przez ten organ na zdolność zagwarantowania przymiotów bezstronności, niezależności i niezawisłości przez sąd rozstrzygający z udziałem sędziego powołanego w ten właśnie sposób.

Trzeba podkreślić, że w układach procesowych, w których Sąd Najwyższy w jednoosobowym składzie z udziałem sędziów powołanych po raz pierwszy na urząd sędziego sądu powszechnego przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej rozstrzygał wprost o znaczeniu upolitycznionego procesu nominacyjnego na stanowiska sędziowskie w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z udziałem Rady Państwa PRL z punktu widzenia niezawisłości i niezależności sądów orzekających z udziałem sędziów, którzy uzyskali inwestyturę w takiej procedurze (postanowienia z 24 stycznia 2022 r., sygn. II KO 152/21; 16 marca 2023 r., sygn. III CB 20/23), to sędziowie orzekający w tych sprawach (powołani na urząd w latach 80. przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) nie sygnalizowali istnienia okoliczności kwalifikowanych jako podstawa wyłączenia *nemo iudex in causa sua* (art. 41 § 1 k.p.k.) i nie składali wniosków o wyłączenie w trybie przepisu art. 42 § 1 *in principio* k.p.k.

I tak do czasu rozpoznania sprawy sygn. akt II KO 125/21 i wydania postanowienia z dnia 24 stycznia 2022 r. o odmowie przyjęcia wniosku D. G. o wznowienie postępowania wobec jego oczywistej bezzasadności i pozostawieniu bez rozpoznania wniosków skazanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz o

wstrzymanie wykonania prawomocnego wyroku, sędzia SN Barbara Skoczowska nie złożyła wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. Podobnie, do czasu rozpoznania sprawy o sygn. akt III CB 20/22 i wydania w tej sprawie postanowienia z dnia 16 marca 2023 r. o odrzuceniu wniosku o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN Dariusza Zawistowskiego w trybie art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym, sędzia SN Andrzej Stępka nie złożył wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

Warto wskazać, że w orzeczeniach tych sędziowie, którzy uzyskali pierwsze powołanie do pełnienia urzędu sędziego z rąk Rady Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uznawali, że co do pierwszych powołań do pełnienia urzędu sędziego przed 1989 rokiem przez organ władzy wykonawczej, jakim była Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, po zakończonym okresie ustroju Polski Ludowej cyt.: „dokonując wyboru ustrojowego, Polska opowiedziała się za ciągłością Państwa. W wyniku tego wyboru, sędziowie powołani przez Radę Państwa [PRL] w okresie poprzedniego, niedemokratycznego systemu, zostali uznani również za sędziów na poziomie krajowym. Z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej uznano ich również za sędziów unijnych, gdyż takie rozwiązanie zostało uznane przez instytucje Unii za zgodne z prawem Unii, które zapewnia istnienie stabilnych instytucji gwarantujących między innymi demokrację [,] praworządność i ochronę praw człowieka”.

Skoro wnioski o wyłączenie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie zostały w tych sprawach przez sędziów Sądu Najwyższego powołanych po raz pierwszy przez Radę Państwa złożone, uzasadnione jest przyjęcie, że — zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w sprawach sygn. II KO 125/21 i sygn. III CB 20/22 — rozstrzyganie przez sędziego Sądu Najwyższego (który rozpoczął ścieżkę kariery zawodowej w magistraturze od uzyskania nominacji na urząd sędziego PRL od Rady Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) w przedmiocie ustrojowego statusu tego organu oraz procesowe dokonywanie oceny, że sędzia przezeń powołany jest cyt.: „sędzią na poziomie krajowym”, jest sędzią „unijnym” (*scilicet* sędzią Unii Europejskiej) jak również, że cyt.: „po ponad trzydziestu latach od transformacji ustrojowej [...] powołani w tamtym czasie sędziowie [są niezależni]”

nie może być oceniane w kategoriach naruszenia zasady *nemo iudex in causa sua* i istnienia wątpliwości co do bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.).

Wolno zatem wypowiedzieć ogólniejszą myśl, że rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy z udziałem sędziego powołanego na urząd po raz pierwszy w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przez Radę Państwa w przedmiocie statusu ustrojowego organu, który go powołał i wpływu jego ustrojowego ukształtowania na niezawisłość i niezależność sędziów, którzy uzyskali nominację w tego typu procedurze w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie stanowi okoliczności, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k.

W analogiczny sposób (*mutatis mutandis*) należy ustosunkować się do podniesionego we wniosku obrońcy T. W. wniosku o wyłączenie sędziego SN Marka Siwka motywowanego tym, że sędzia miałby się ewentualnie wypowiedzieć w przedmiocie istnienia wątpliwości co do niezawisłości i niezależności składu Sądu Apelacyjnego w [...] z udziałem sędziego powołanego w demokratycznej procedurze nominacyjnej przeprowadzonej przez konstytucyjny organ suwerennego Państwa Polskiego. Wniosek ten nie zasługiwał zatem na uwzględnienie.

Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Marka Siwka od udziału w sprawie o sygn. akt V KK 153/23 w części dotyczącej podniesionych przez jego autorkę okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu należało pozostawić bez rozpoznania — jako niedopuszczalny z mocy ustawy. Autorka wniosku domaga się wyłączenia sędziego SN Marka Siwka od rozpoznania sprawy o sygn. akt V KK 153/23 zarówno ze względu na wadliwą procedurę powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jak i w związku z zachowaniem sędziego SN Marka Siwka po powołaniu na urząd sędziego Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k., na który m.in. powołuje się obrońca, sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności w danej sprawie. Orzecznictwo

ukształtowane na gruncie ww. przepisu określa katalog przesłanek wyłączenia sędziego, które wywodzą się z relacji sędziego i strony postępowania, oceny zachowania sędziego w toku rozpoznania sprawy, czy też jego zachowania i wypowiedzi poza rozprawą dotyczących przedmiotu procesu.

Przedmiotowy wniosek w części dotyczącej okoliczności dotyczących trybu powołania sędziego SN Marka Siwka i jego zachowania po powołaniu na urząd sędziego Sądu Najwyższego nie może zostać merytorycznie rozpoznany ze względu na zakresowo określony w nim przedmiot sądowej weryfikacji istnienia warunków do wyłączenia sędziego. Powołane przez obrońcę we wniosku okoliczności, zgodnie z wyrokiem Trybunał Konstytucyjny z 4 marca 2020 r., P 22/19, nie wchodzą w zakres unormowania art. 41 § 1 k.p.k. i nie mogą stanowić podstawy decyzji o wyłączeniu sędziego.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w ww. judykacie „[a]rt. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (OTK-A 2020/31, Dz.U. z 2020 r., poz. 413).

Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego mogą być obecnie badane w pryzmacie zachowania przezeń przymiotu bezstronności wyłącznie w trybie przewidzianym w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. W konsekwencji uznać należy, iż niedopuszczalne jest rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści tego wniosku — tak jak to jest w niniejszej sprawie — w sposób jednoznaczny wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. Zgodnie z tym przepisem, dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności

sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek podmiotu uprawnionego, o którym mowa w art. 29 § 7 ustawy o Sądzie Najwyższym (strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym), jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Wyłącza to zatem możliwość orzekania w trybie przewidzianym w przepisach Rozdziału 2-go Kodeksu postępowania karnego, skoro ustawa przewiduje nie tylko odrębną podstawę, ale także tryb orzekania co do wniosków o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego nawiązujących do okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 września 2023 r., sygn. III KK 286/23, „[o]rzekanie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w postulowanym zakresie byłoby w takiej sytuacji oczywiście niezgodne z Konstytucją RP, choćby z jej art. 7, zgodnie z którym wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. W świetle art. 8 ust. 1 Konstytucji RP podstawą takich działań w omawianym zakresie nie może być także standard wynikający z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, którego interpretacja również musi pozostawać w zgodzie z Konstytucją RP. Zauważyć zresztą wypada, iż Konwencja ta nie zawiera samodzielnej regulacji dotyczącej możliwości i podstaw wyłączenia sędziów sądów krajowych od orzekania”.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

AG

[ms]

